

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceane Sibiiu, strada Măcelarilor 37

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Poplăcei Nr. 37.
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiiu, 26 Februarie, 1892.

Mare senzațiune a făcut în zilele acestea un articol al deputatului dietal Gustav Beksics, publicat în organul oficios al guvernului, în „Nemzet“.

Ca toate enunțările lui de până acum, și cea de acum are tema de predilecție: purificarea acestui stat de elementele nemagiare, fie prin contopirea lor în rassa magiară, fie prin stirpirea lor cu toate mijloacele, cari stau la dispozițiunea statului.

Impregiurarea, că bărbatul, care a scris articolul, și organul, în care articolul a fost publicat, stau așa de aproape de guvern, a servit și cu tot dreptul a servit de basă la presupunerea, că prin rostul deputatului Beksics vorbește guvernul actual, și așa furia, cu care curentul de aji a tăbărit asupra institutelor noastre de cultură și află tălmăcirea pe această cale indirectă.

După ale noastre vederi lucrul nu se află așa, și asupra guvernului Szapáry se ridică insulta cea mai mare, când i se face imputarea, că planurile și tendințele și le dă pe față prin rostul domnului Beksics și prin organul domnului Gajári.

Guvernul actual are meritul recunoscut, că merge așa dicând în fruntea curentului periculos de aji, și dacă vorba e de a se ascunde cineva la spatele cuiva, apoi atunci tocmai Beksics și „Nemzet“ se ascund la spatele guvernului.

Se fim numai drepti, și se urmăim principiul: *Suum cuique*.

N'a vorbit destul de clar ministrul president în renumita sa cuvântare din Timișoara, când ne-a pus în vedere amalgamisarea tuturor într'un singur element, care apoi va da forța formidabilă a unui stat unitar.

Nu este destul de clară pozițiunea ministrului de culte?

Cetescă ori și cine raportul ministerial despre starea învățământului în patria noastră și va rămâne uimit de claritatea, cu care vorbește ministrul de culte, atât la școlile populare în raport cu art. de lege XVIII din 1879, în punctul studiului despre drepturile și datorințele cetățenești, în punctul nu melor de familii și al locurilor, cât și cu privire la reuniunile învățătoresci, cât și la școlile medii, care tocmai acum au încheiat un curs complet de 8 ani pe baza articolului de lege XXX 1883, despre care se dice în raportul ministerial, că el în viața statului a fost epocal, deoarece a întrunit toate școlile medii în un scop unic, anume interesul statului magiar în această lege a găsit prima dată hotărâte garanțe legale, și prin ea s'au creat în toate școlile

medii, și în cele confesionale așadară, condițiunile culturii naționale magiare.

Și mai bine precisată află omul pozițiunea ministerului de culte, unde se vorbește despre cucerirea făcută de limba magiară în cesti 8 ani din urmă în școlile confesionale. Aici ministrul constată mari rezultate, și aici zace principalul: „școlile noastre prin această au împlinit o mare misiune politică.“

Nu este destul de limpede pozițiunea ministrului de comunicațiune, nu cea a ministrului de industrie și comerț?

Pentru-ce deci atâtă nedreptate guvernului pentru niște teorii de ale domnului Beksics în cele ale gimnasiilor?

Că în Ungaria se nu esiste altă școală medie decât nu mai maghiară, pentru această frasă se fie ridicat Beksics la rangul de cel mai cu musca pe căciulă.

În adevăr prea mare merit se atribue acelor vorbe.

Și noi în statul nostru nu căutăm după vorbe, nici acea nu căutăm, ce stă scris în legea de naționalități.

Nu, domne feresce.

Noi căutăm la lucrurile din viața practică, și constatăm, că toate acțiunile sunt pe calea de a se ajunge scopul formulat de Beksics prin articolul din foia „Nemzet“.

Constatăm în fine, că acest domn e un slab plagiator al fericitului de odinioară ministru Trefort, care a enunțat, că Ungaria trebuie se fie puternică, și ca ea se fie puternică trebuie să se maghiarizeze, și lucrarea trebuie să meargă înainte, cei ce se vor aperi vor fi striviți, căci dăsu ni-s'a nu odată: *quod ferrum non sanat, ignis sanat*.

Voci săsesci.

Sibiiu, 26 Februarie.

Dela pactul săsesc, sau mai bine dis dela faimosul „Sachsentsag“ încôce a trecut relativ puțin timp. Compatrioții nostri sași au primit favoruri, de care ei momentan mult s'au bucurat:

În Sibiiu centrul cultural și politic al sașilor, scaunul de comite suprem l'ocupă o persoană respectabilă și totdeauna de încredere a poporului săsesc.

Tot de dragul sașilor guvernul s'a milostivit a așeza și pe scaunul de fâșpan din Făgărașiu, unde compatrioții nostri sași sunt numai ca de sămănță, ér ceilalți locuitori străini dispar pe lângă masa cea mare și compactă a locuitorilor români din co-

mitat, tot o persoană de nēm săsescă, pentru ca mai cu succes să facă isprăvile guvernului.

În zilele din urmă s'a împlinit și cea mai ferbinte dorință a compatrioților sași: modificarea statutelor universității, așa precum au cerut deputații săsesci, o a aprobat guvernul, ér voturile separate ale minorității s'au pus ad acta.

Ce era mai natural deci decât ca sub impresiunea măgulitoare a atâtor favoruri, poporul săsesc să sărbătorească pe actualul guvern, și fruntașii sașilor, în adunările politice, la universitate și cu ocaziunea alegerilor să nu găsească de cât cuvinte de laudă pentru fericirii stăpânitori de astăzi și special pentru guvernul d lui Szapáry, cel mai nobil guvern, cu care națiunea săsescă a intrat în pertractări, cel mai liberal guvern, cu care sașii s'au putut înțelege, făcându-le pe plac multe lucruri, cari sub alte guverne și pôte între alte impregiurări nu s'ar fi putut realiza.

Ce era mai natural decât ca sașii, cari dispun de vre-o patru-spre dece cercuri electorale să le închine guvernului, ca să-l întărească în cât va contra partidelor opoziționale, care au eșit cu mult mai întărite după alegerile nouă, decât cum au fost înainte de alegeri.

Mai mult. În Brașov nu mai există partidă săsescă, ea s'a contopit cu partida magiară liberală în o singură partidă: „partida liberală“. Și deputatul Filsch, unul din bărbații, carele mai înainte mult s'a espus pentru poporul săsesc și singur dintre deputații săsesci și-a ridicat cuvântul mai energic contra instituțiunei kisdedovurilor, cu ocaziunea festivității de organizare a partidului liberal colectivist, din punct de vedere mai înalt patriotic, tema vorbirei, ce o a început în limba nemțescă, a desvoltat-o cu multă sirguință în limba magiară.

Și toți deputații săsesci, cari se află aji în dieta țerei cu mare abnegațiune, aruncând vëlul uitărei preste isprăvile fostului comite de tristă memorie bar. Bánffy dela Bistrița, au votat unul ca unul pentru alegerea acestui bărbat de președinte al dietei, candidat de partidul liberal.

Care va se dice, națiunea săsescă, carea prin „abnegarea patriotică“ a voit să devină „sala“ între orient și occident s'a încheat cu partidul liberal magiar; de aceea în fața atâtor dovești de abnegațiune patriotică ne vine lucrul de tot banal, când cel mai autorizat organ al poporului săsesc „Siebenbürgisch-D-Tgblatt“ din Sibiiu, advertisează pe deputații săsesci înrolați în partidul guvernamental asupra unui articol, ce a apărut în „Nemzet.“

FOIȚA.

Mórtea lui Ludovic XVI.

(Urmare.)

În dimineața de 19 se deschiseră porțile turnului și regele vădă pe dl de Malesherbs întrând. Se sculă spre întimpinarea amicului seu. Bătrânul, cădând la picioarele domnului și udându-le cu lacrimi, stete mult timp fără să pôtă vorbi. După cum pictorul antic ascundea fața durerei de témă, că nu tradéză destul întristarea inimii omenesci, tot astfel dl de Malesherbs emoționat lăsa, ca atitudinea și tăcerea să dea regelui a înțelege cuvântul, ce se îngrozia să-l pronunțe. Regele l'pricepă, îl repetă fără a păli, ridică pe amic, îl strinse la pept, și nu părea ocupat de a mângăia și a întări pe venerabilul sol al morții sale. Se informă, cu o curiositate rece și ca strein de propria lui sorte, despre impregiurări, numărul voturilor și votul unor ômeni din Convent, pe cari îi cunoscă. Întrebă, cum votase vărul seu, ducele de Orleans. Dl de Malesherbs îi spuse votul aceluia. „Vai! dăse el, de acesta me dore mai mult decât de toți ceilalți!“ Erau cuvintele lui Cesar, recunoscând fața lui Brut printre ucigași, numai el îl făcuse să vorbească.

Ministrii Garat și Lebrun, primarul Chambon și procurorul comunei Chaumette, însoțiți de Lau-

terre, de președintele și acusatul public al judecătoriei criminale veniră, se cetescă regelui sentința după toate formele legii, când vrea se lipsescă pe un culpabil de viață. Stând în picioare cu fruntea ridicată, cu ochii țintă la judecători, ascultă regele cuvântul de mórte, care era se urmeze în două-deci și patru de ore cu curagiul unui drept. O singură căutătură spre cer pără un apel intern al inimii sale către judecătorul suprem și infalibil. Terminându-se cetirea, Ludovic XVI înaintă spre Grouvelle, secretarul consiliului executiv, îi lua sentința din mână, o îndoi și o puse în portofoliul seu, apoi întorcându-se spre Garat dăse cu o voce, în care deși se ruga, regăsiă accentul regesc: „Domnule ministru de justiție, te rog, se predai această scrisore Conventului“. Trăgându-l Garat se ia hârtia, regele îi replică: „Vă o voi ceti eu“, și el ceti. „Cer conventului o amânare de trei zile, ca să se me prepar spre a mă putea prezenta înaintea feței lui Dumnezeu, cer să mi se dea voe a vedea pe duhovnicul, ce'l voi propune comisariilor comunei, ér acela se fie scutit de, ori ce perchisițiune pentru actul de caritate, ce va săvârși față de mine. Cer să fiu scutit de supravegherea continuă care mi urmăresce toate mișcările de câteva zile. Cer să mi pot vedea familia în aceste zile din urmă, când voi și fără martori. Aș dori tare, ca conventul să se ocupe acum îndată cu sórtea familiei mele, și să-i permită a se retrage liberă, unde ar crede de convenabil

se caute un asil. Recomand bunăvoinței națiunei pe toate persoanele, ce imi fuseră devotate. În numărul acestora sunt mulți bătrâni, femei și copii, cari nu trăiau decât din binefacerile mele, și cari trebuie, că sunt în lipsă. Dat în turnul templului, 20 Ianuarie 1792“.

Regele predete în același timp lui Garat o a doua hârtie cu adresa preotului, care avea să-l înțetăină, și să-l mângăie în ora ultimă. Această adresă scrisă de o altă mână și nu de a regelui suna: „D-lui Edgeworth de Firmon, strada Bac“. Luând Garat cele două hârtii, regele făcă câți-va pași înapoi închinându-se, ca și cum ar concedia o audiență la curte, arătându-le, că doresce, să fie singur. Ministrii eșiră.

După depărtarea lor, regele se preumbla cu pași apăsăți în odaia sa și ceru mâncarea. Neavând de loc cuțit, tăia bucatele cu lingura și rupse cu degetele pânea. Aceste precauțiuni ale oficianților municipali, îl indignau mai mult, decât sentința de mórte „Me cred atât las, dăse cu voce tare, ca să mi răpesc viața din mâna inamicilor? Mă acuză cu crime, dar sunt nevinovat, și voi muri fără témă. Aș vrea, ca mórtea mea se aducă fericirea francesilor și se pôtă încunjura nefericirile, ce le prevăd pentru națiune!“

(Va urma.)

Acel articol, precum menționăm la alt loc, face propagandă pentru magiarizarea gimnasiilor atât românesci, cât și săsesci, căci numai astfel guvernul și poate ajunge scopurile, ce le urmărește.

Dacă în adevăr guvernul voiesce să realizeze unificarea școlilor și centralizarea învățământului din punct de vedere al magiarizării, el va veni cu un proiect, precum a venit și cu proiectul pentru îmbunătățirea sortii învățătorilor, și deputații săsesci, cari, după cum ne asigură numitul diar, au intrat în partida guvernului, și cari nu mai stau preste partide, conștiențioși de pasul ce l'au făcut, vor trebui să voteze cu guvernul, întocmai după cum au votat pentru faimosul Bánffy.

De aceea, repetăm, nu înțelegem acel advertisement și nu ne putem da deocamdată seama de momentuositatea lui, decât numai prin împregiurarea, că organul săsesc vede acum pasul periculos, ce s'a făcut, când s'au stipulat condițiunile de împăcare, vede, că favorurile de care se bucură ați din grația „părintescului guvern” sunt atât de neînsemnate în raport cu obligământul, pe care îl pretinde guvernul dela națiunea săsescă.

Așa ne explicăm noi, că de un timp încôce organul săsesc din Sibiu a intrat cu totul pe arena de luptă, disconsiderând imputările, ce i le fac diarele magiare, și e hotărât a apăsă până la estrem instituțiunile, care au mai rămas sașilor și care garantează existența lor națională.

Așa ne explicăm, că și de și se plânge contra curentului ce domnesce și a sistemului de guvernare, care urmărește singurul scop: realizarea ideii de stat magiar.

Importanța articolilor ar reclama reproducerea lor. Deocamdată însă înregistrăm numai acest fenomen, care poate să aibă urmări grave în politica poporului săsesc și care ilustrează cu colori vii nemulțămirea, ce domnesce și în sinul acestui popor, care a creșut de bine a sacrifica multe din drepturile ce de altcum sunt garantate prin lege tuturor poporilor din statul s-tului Stefan, numai ca să se potă bucura momentan de favoruri, fie și în contul poporului român, cu care a fost menit să trăească dela venirea lor aici și până în ziua de astăzi.

Revista politică.

Conferența de Luni a reprezentanților alegătorilor români a fost imposantă. 300 fruntași, bărbați de încredere, au hotărât unanim *solidaritatea tuturor românilor din Bucovina* în afacerile politice, naționale bisericesci și în organizarea partidului național compact reprezentat prin „Concordia”. S'a ales un comitet electoral central. *Deputaților li s'a impus deobligământul de a forma în dietă club național deosebit*. Insufletea a fost mare. Baronului Vasilco, i-s'au făcut ovațiuni insufleteitoare.

În 3 Martiu n. c. s'a deschis dieta boemă printr'un discurs de deschidere rostit de mareșalul țării, principele George Lobkovitz. Cu privire la această scrie diarul „Politik” următoarele: Când cetesce cineva cuvintele cu cari a deschis sesiunea mareșalul țării, crede, că suntem înaintea unei idile parlamentare, în care se lucră mult, și se vorbește puțin. Dar nu aceea ce a vorbit mareșalul țării, ci aceea ce n'a vorbit, formeză punctul, de unde va izbucni furtuna. El dize, că în urma neresolvării multor proiecte și prin împregiurarea, că sesiunea se începe cam târziu, sunt de rezolvat o mulțime de proiecte. Apoi diarul „Politik” face o comparațiune între aceea ce a dîs principele Lobkovitz acum, și între aceea ce a dîs în 19 Maiu 1890, când dize între altele: „Nu va fi problema dietei să se ocupe ca alta dată cu rezolvarea preliminarelor. Problema ei specială va fi, de a crea legi, cari vor fi destinate de a modera contrastul național în patria noastră și astfel să redea țării pacea, de care a fost atîta timp lipsită.” Pe când principele Lobkovitz, dize „Politik”, în anul 1890 a pus pondul principal pe proiectul pactului, acum nici un cuvânt nu amintesc despre el, și e bine așa. Dar ar fi și mai bine, dacă acest program va deveni și faptă, pentru ca să delăture neliniscă din popor. Trebuie să spunem, că mareșalul țării, trecând cu vederea punctuațiunile s'a pus pe același punct de vedere, pe care au stat cehii bētrēni cu declarațiunea lor din 14 Februaru. — „Narodni Listy”, dize, că vorbirea principelui Lobkovitz a fost fără nici un conținut, ten dența acestuia întesce într'acolo, ca să se scalde în splendoră lealității celei mai leale. Pentru ca să nu vatame pe nemți, a trecut el chiar cu vederea, de a vorbi despre evenimentul cel mai important, despre esposiția regnicolară. Acestă împregiurare a dat, nu numai la cehii tineri, dar chiar și la cehii bētrēni și la marii proprietari ansă, la felul de fel de observațiuni. — „Politik” apoi dize, că în ședința din 3 Martiu a clubului marilor proprietari, nu s'a luat încă nici o hotărîre cu privire la trac area mai departe a proiectului pactului.

Scirile din Berlin comunică că dieta imperială a desbătut la 3 Martie n. starea de asediu din Alsația și Lotaringia. La desbatere, deputatul Petri s'a opus hotărît primirii proiectului. Oratorul dize, că în Alsația și Lotaringia este liniste; poporațiunea nu dorește nimic, decât susținerea păcii europene și se bucură, că ei se țin de Germania. — Secretariul de stat Bosse declară, că proiectul acesta nu e să fie o lege excepțională, ci provizoriă. Folosul proiectului îl află în situația espusă a Alsației Lotaringiei ceea ce se va lămuri mai bine în decursul desbaterilor în ancheta specială. — Deputatul Vollma a vorbi în contra proiectului. El dize, că partida protestatōre în Alsația și Lotaringia a scăduț forțe tare și de aceea pentru alsațieni noul proiect va fi supărător, ăr în Franția ărăși vor reinvia aspirațiunile de revanșe. — După ce mai mulți deputați și-au ridicat cuvântul pentru propunerea de a se trimite proiectul unei comisii speciale, secretarul Bosse a declarat, că proiectul acesta e motivat prin cauze însemnate; el speră, că după ce proiectul se va discuta în anchetă specială, el va fi primit cu mare majoritate în cameră. — Deputatul Petri și-a dat din nou espresiunea temerei față cu acest proiect și susțină, că cercurile dătătoare de ton din Berlin sunt înformate rău despre Alsația și Lotaringia. — Proiectul apoi s'a dat spre desbatere unei anchete de 22 membri.

Baluri aranjate de comitetul parochial *).

— n. În adevăr ne aflăm în timpul unui deosebit progres. Nu-i mirare, dacă vin omenii și dize, că vécul nostru mai bine ar puté fi caracterizat cu numirea de „vécul nervos”, alții apoi de „vécul aburelui” ăr alții de al magnetismului, și mai scie Dumneșeu cum. Destul, că ne aflăm în o mișcare de progres ne mai pomenită, căci astăzi nu e numai un progres general, ci ferberea și agitațiunea cea mai mare domnesce mai cu sémă în detailiurile acestui progres. Ca nici când astăzi dă lumea din mâni și picioare pentru a se întreci unii pe alții.

Nu-i vorbă aceasta este un signal al unui progres enorm, dar nu trebuie să uităm, că atunci când o astfel de învălmășală domnesce, atunci nice nu e cu puțință o calmitate în desvoltarea lucrurilor și e forțe probabil, ca această desvoltare va lua în una ori alta privință o direcțiune greșită.

Drept aceea nu ne putem nici noi mira, că cu deosebire la noi românii ardeleni se ivesc ici colea atari abnormități. Cine a urmărit cu atențiune desvoltarea ulterioară a vieții noastre sociale a putut afla, că sunt feliurite scopurile pentru cari se fac anumite întruniri. Ochiul ager va fi putut descoperi și aceea, deși dōră nu din publicitate, dar pe cale privată, că s'au ivit casuri și de acele, unde chiar comitete parochiale cu preotul în frunte au luat inițiativa pentru a arangia baluri în scop de a ajuta bisericeii. Scopul ce e drept e nobil, dar nu trebuie să uităm că nouă nu ni e ertat, dar nice nu suntem aplicați să ne ținem de mactima; „scopul sfîntesce mijlocele.” Când o am și numai admite, am comite o greșală dintre cele mai mari contra fundamentului, pe care este pusă sfînta noastră biserică.

Preoții conduși de atari impulse, precum și comitetele parochiale ce pornesc din atari motive uită sermane, că punend în lucrare atari porniri, prin această iau cu sine vrënd nevrënd și responsabilitatea acțiunei lor. Să nu credă, că vanitatea de a introduce inovațiune pōte să fie scusă, pentru o greșală de natură culturală.

Datori suntem înaintea lui Dumneșeu și a conștiinței noastre să separăm afacerile de natură publică de cele private. Cel ce aceste voesce, să le bage într'o ălă, documentează dela început o rea voință, carea cel puțin înaintea omenilor onorabili nice înaintea lui Dumneșeu nu va puté vre-odată să fie scusată. Altceva e când aceste se întâlnesc, Cu atât mai bine. Dar' după a noastră părere la aprefiarea atator lucruri avem să purcedem din puncte de vedere deosebite și de sigur și rezultatele au să fie deosebite.

Nu putem deci să ne explicăm astfel de porniri, decât din o crasă ignoranță a respectivilor sau din o nepricepere a statutului organic, care a priat ne spune că: „Comitetul parochial este corporațiunea alasă din sinul sinodului parochial pentru a reprezenta în afară comuna bisericescă, a administra și a conduce afacerile ei în privința economică a bisericeii, a școlei și a fundațiunilor (Art. II. §. 17).

Este ore în acest enunțiat principal spus vre-un principiu pe baza căruia ar puté fi escusată o astfel de procedere?

Găsesc respectivii inițiatori un singur cuvânt, pe care s'ar basa mânia lor de a aranja baluri în favorul bisericeii?

*) Publicăm acest articol întocmai după cum ni s'a trimis, și credem, că la cestiune vor vorbi și alți, pōte după a le lor vederi. Red.

Dacă da! poftescă cu dovești! Dacă nu! de unde atîta sfătōșia.

Dar să dîcem, că după o interpretare juridică deosebită totuși și-ar succede a afla vre-un rașim ore-care, dacă nu aici în următoriul aliniat unde să vorbească de sfera de activitate a comitetului parochial:

„A tracta despre aflarea mijlocelor, ce se recer la dotațiunea parochului, diaconului, profesoriilor și învățătorilor și a relațiunea despre aceea sinodului parochial (art. II. §. 23, Pt 8).

Este adevăr, că la părere acest punct s'ar pără a îndemna pe omeni de a afla căi și mijloce pentru îmbunătățirea stării materiale a tot ce se ține de biserică.

Nu trebuie să uităm însă, că biserica este o instituțiune religioasă morală, care și are basa în pietate, religiositate și moralitate. Cum pōte o astfel de instituțiune să se folosescă de mijloce așa de ne-correspundătoare?

Cum pot corporațiunile bisericesci să și uite atât de tare chemarea lor și să apuce pe o cale așa de perversă?

Noi în adevăr, că nu putem înțelege. Și cu tōte acestea există și au ecistat nu de mult atare mișcare, devenită faptă, despre ce, ce e drept, că nice acum nice altă dată nu s'a dat nimic publicității.

Lucrul e făcut cu sirenenă și nu scim ore nu și cu calcul. De comun lucruri ce să petrec în ascuns nu sunt curate. Să admitem, că ar fi curate, ele nici decât nu pot fi escusate din punctul de vedere al bisericeii.

De astădată nu voim să producem date, dar stăm la dispoziția ori și când și ori și cărui om competent, precum pe de altă parte ne vor erta cei necompetenți, dacă pōte ne ar fi preste puțință a le da vre-o lămurire.

Ne-am ținut de cea mai sfîntă datorință d' ortodocs de a atrage atențiunea corporațiunilor noastre bisericesci asupra acestui fapt recent și al stigmatiza înaintea de a prinde rădăcini și a amenința cu un pericol de estensiune mai mare. În acest înțeles dorim să fie luate și aceste până aci dize și nici de cât din alte considerațiuni, pe care martor ni e Dumneșeu, că nu le avem și nice nu scim să le fi avut vre-odată.

Bugetul ministrului de culte și instrucțiune publică din România.

Bugetul ministeriului instrucțiunei pe anul 1892—93 se cifrează la cheltueli cu suma de 18,553,946 lei 06 bani adică cu un plus de 1016,060 lei 41 bani asupra bugetului anului trecut.

Acest sporiu se justifică prin nouele creațiuni ce s'au făcut, precum și prin sporurile făcute asupra salariilor, cât și a gradațiunei.

Se scie, că la tōte ministerele s'au sporit în decursul timpului salariile funcționarilor, numai la ministeriul instrucțiunei nu s'au făcut sporiri. Prin bugetul anului viitoriu se sporesc salariile și funcționarilor acestui ministeriu, egalându-se cu ale funcționarilor din celelalte ministere.

Se înființază: un post de inspector general al învățământului secundar (plătit cu 11,400 lei lēfă și diurnă pe an, un post de inspector general al învățământului primariu (plătit cu 11,400 lei anual) un sub inspector și șef al cancelariei inspectoratului (plătit cu 7200 lei anual),

Numărul învățătorilor se sporesce dela 2338 la 2497, adică cu 159.

Acest sporiu provine de acolo, că mai multe școli rurale trec din sarcina comunelor în aceea a statului, în Dobrogea de asemenea s'a sporit numărul învățătorilor cu 17.

În total sporiul făcut la învățământul primariu rural se urcă la suma de 169.912 lei.

Numărul institutorilor a fost sporit dela 685 la 1087, sporirea provine din cauza separațiunei mai multor catedre.

S'a prevēdūt căte un institutor de limba turcă la Constanța și Măcin, și unul de limba italiană și greacă la Constanța.

Sporiul pentru învățământul primariu urban se urcă la suma de 133.024 lei.

La școlile pedagogice s'au sporit cheltuelile de material și s'a prevēdūt fondul necesar pentru înființarea unei școli normale de învățători în Craiova.

S'au complectat catedrele dela gimnasiile clasice din Alexandria, Giurgiu, Fălțicea, Roman și Tērgoviște.

S'a decis înființarea dela 1 Septembrie, încă a unei școli profesionale în București și s'a luat pe sēma statutului școlii profesionale din Caracal.

În învățământul superior s'au prevēdūt următoarele nouē creațiuni.

La universitatea din București:

S'a decis înființarea dela 1 Octombrie a doi maistri de conferințe pelângă facultatea de litere, unul pentru istoria românilor (cu începere dela 1821—1878) și altul pentru sociologie. Salariul maistrilor de conferință s'a ficsat la 360 lei lunari.

La facultatea de sciință s'a înființat tot dela 1 Octombrie o catedră de morfologie generală și s'a prevēdūt doi conferențieri pentru matematicile inferioare.

La scola normală superioară s'a provădut un maistru de conferințe pentru limba franceză.

S'au înscris numele necesare pentru înființarea unui laboratoriu de botanică medicală.

La universitatea din Iași:

S'a propus înființarea unei catedre de drept civil la facultatea de drept, doi maistri de conferințe la facultatea de științe și 1 maistru de conferințe pentru limba franceză la scola normală superioară.

De asemenea s'a provădut fondul necesar pentru înființarea unui laboratoriu de chimie organică și s'au sporit cheltuielile de material pentru celelalte laboratorii.

În total sporul la învățământul superior se urcă la suma de 117,626 lei.

S'a înscris o sumă de 3000 lei pentru înăvuierea pinacotecei din Iași.

Salariile funcționarilor dela archiva statului din Iași au fost de asemenea sporite.

Fondul pentru cumpărarea de cărți la biblioteca centrală din București a fost sporit la 10,000 lei. De asemenea s'au înscris 10,000 lei necesari la înăvuierea pinacotecei din capitală.

S'a prevădut fondul necesariu pentru întreținerea bibliotecii „Urechie” din Galați.

La capitalul cultelor s'au înscris 20,000 lei pentru cumpărarea de cărți bisericești, spre a se împărți bisericilor cari n'au.

După-cum se poate vedea, toate sporiurile făcute sunt pe deplin reclamate atât de progresul învățământului, cât și de opinia publică.

În aceea ce privește noile creațiuni ce se vor face în urma reorganizației facultății de drept din capitală, precum și a administrației interioare a ministrului, ministrul își rezervă dreptul de a cere camerei credite extra-ordinare.

Avis.

Doritorii de a procura prin mijlocirea subscrisului comitet *semințe bune de trifoiu năp și luferră*, se avisază prin această, că trimițând la adresa comitetului prin asumațiune postală prețul de 68 cr. de kgr. semințe de trifoiu, de 88 cr. de kgr. semințe de năp și de 80 cr. de kgr. semințe de luferră, apoi prețul unui seculț cu 10—15 cr., și a unui bilet de mesagerie (Frachtbefehl) cu 6 cr., — semințele cerute se vor espeda fără amănare la adresa doritorilor, cari vor avea se suporțe numai speșele de transport.

Sibiu, 2 Martiu, st. n. 1892.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiuului”.

Varietăți.

(Dela Curte). Maj. Sa monarhul va călători în săptămâna viitoare la Miramare, unde petrece Maj. Sa împărătesa-regina.

*(Codificarea dreptului de căsătorie.) În cestiunea codificării dreptului de căsătorie s'au întrunit Marti sub presiul ministrului de justiție mai mulți bătați de resort, cari au desbătut asupra acestui obiect.

*(Fiul ministrului Csáky s'a sinucis). Foile din Budapesta aduc scirea, că fiul ministrului Csáky, contele Stefan Csáky, s'a sinucis, Sâmbata trecută la 4 ore d. a în vila ministrului de culte din strada Andrassy, trăgându-și un glonț în inimă. Contele Stefan Csáky încă n'a implinit 25 de ani în viață. La alegerile din est an el a fost ales de deputat în Szarvas. În familie domnesce mare doliu.

*(Disertări.) Foile din Viena aduc sciri despre casuri din ce în ce mai dese de disertări din armată mai cu seamă la marginile Galiei și Bucovinei. Ele atribue această împrejurare, că emisari rusesci seduc pe ficiori, cari se înrolază apoi în armata rusă.

*(Nihilisții.) La curtea din Petersburg domnesce mare neliniscie. În zilele trecute s'a pus mâna pe 4 nihilisti, cari erau aproape să nimicească pe țar. Acum s'a ordinar o cercetare amănunțită în tota Rusia.

*(Un solgăbiru amenințat cu morțe.) Se scrie din Nagy-Kapos: Pe solgăbiru din Nagy-Kapos l'a ajuns eri (5 Martiu n.) o surprindere neplăcută. A primit din America o scrisoare, în care e provocat, ca până în 15 Martiu să-și reguleze afacerile, fiindcă în ziua aceasta i se va arunca în aer casa. Lângă epistola erau alăturate două bucăți de dinamită. Epistola e subscrisă de Sobri Joska. Mare senzația a produs în oraș și împrejurime această cutezantă amenințare.

*(221 cruci furate.) În cimenterul român gr. or. din Giroc s'a întâmplat în nopțile trecute un cas de furt unic în felul seu. Doi țigani Kovács și Rajkó, au tăiat din sus numitul cimenteriu 221 cruci, le-au încărcat pe un car și le-au dus de vânzare în Timișoara. Gendarmaria însă, fiind încunoscintă, a pus mâna pe cei doi faraoni și i-au internat în puscăria procuraturii din Timișoara. Dar prea târziu, căci crucile au fost vândute.

Bibliografie.

„*Romänische Revue*” politisch-literarische Monatschrift. Nr. 2 și 3 a apărut cu următorul sumariu:

Von der romanischen National-Conferenz. — Michael Kogălnicean. Autobiographische Skizze. Gelesen als Einleitung eines Vortrages in der Academia română zu București gelegentlich ihrer Festversammlung am 1/13 April 1891. Deutsch von Peter Broșteanu. (Schluss) — Die Befreiung der Zigeuner von der Leibeigenschaft; Löschung der Privilegien des Bojarenthums und die Emancipation des Bauernstandes in Rumänien. M. Kogălniceanu. Deutsch von P. Broșteanu. — Die Walachen in Musakie. Von Dr. Gustav Weigand. (Schluss) — Der russisch-türkische Krieg im Jahre 1773. Von Dr. Daniel Werenka. (Schluss). — Roman der Wunderbare. Ein romänisches Märchen, übersetzt u. erläutert von L. Bachelin. (Schluss) — Eminescu III. Satire — Die rückkerenden Krieger. Von Elena Hübsch-Baescu Deutsch von Edgar von Hetz. — Rundschau: Aus der Bucovina. Ludwig Mocsary. Aus dem österr. Abgeordnetenhaus. Die Politik der siebenbürgischen Sachsen. — Litteratur: „Importanța geografică a României. Buletinul societății de științe fizice”. Liedersammlungen. —

Loc deschis*)

Declarațiune!

Parochul S. Băcillă din Ormindea cu ocaziunea unei conferințe ținute în casa părintelui ppresbiter V. D. din Brad în 18 Februaru st. n. a. c m'a suspițonat în mod insolent în prezența mai multor stimăți domni că: „eu am publicat în „Gazeta Transilvaniei” pe mai mulți preoți din tractul Zarand ca participanți la alegerea din Baia de Criș”. I am declarat numitului preot cu aceea ocaziune că: „eu nu am scris nici o literă în „Gazeta Transilvaniei” nici nu am publicat numele nimănuia”.

Părintele B. a continuat cu suspițunea, ca să ațite pe unii preoți contra mea.

Am scris în 18 Februaru momentan la redacțiunea „Gazetei Transilvaniei” ca să declare: dacă eu sum autorul corespondențelor din Zarand relative la alegerea din Baia de Criș. Până acum nu a apărut însă nimic, deși am reclamat a două ore.

Deja primesc 2 epistole în cari 2 preoți mi se plâng că: i-am publicat în „G. Transilvaniei” ca participanți la alegerea din Baia de Criș.

În fața insinuărilor mârșave declar pe această cale că: „eu nu am publicat numele nici unui preot în „G. Trans.” nici nu am scris nici o literă de astă dată — relative la alegerea din Baia de Criș”. Dacă cineva se simte ofensat prin publicarea din „Gazetă” — adreseze acolo pentru satisfacțiune.

Relativ la părintele Băcillă, carele alta dată a susținut în comitetul gimnasial că: am publicat în „Calicul” pe preotul Comșa Lazar — deși redactorul descoperise pe cel ce îi dase informațiuni îi declar: „Me genez părinte Băcillă”

de aceea ți dau voia libera a continua meseria cu palavrele — cât ți place — în Brad și Băița.

Scusați-me dle redactor, dacă am fost forțat a-mi lua refugiu la calea publicității spre a delătura unele insinuări tendențioase — ce se continuă de mult timp față de mine.

Ioan German,
învățătoriu și catichet.

Mulțămită publică.

Biroul comitetului reuniunii învățătorilor din despărțământul Mercurei, și ține de datorie a-și da semă de rezultatul material incurt la producțiunea doclamatorico-musicală împreună cu joc, ce s'a ținut la Poena în sera de 30 Ianuar 1892 st. v. în una diu salele școliei.

Suma totală a ofertelor benevole au fost 55 fl 90 cr. Din acesti substrăgându-se speșele în sumă de 23 fl. 50 cr. rezultă un venit curat de 32 fl. 40 cr., care sumă s'a adaus la fondul numitei reuniuni.

La această frumoasă sumă au contribuit următorii P. T. domni și domne:

Elia Pop, notariu, 5 fl. Eugeniu Brote, președ. al reuniunii agricole, 2 fl. Dumitru Comșa, prof. sem. 2 fl. Ur-

*) Pentru cele publicate sub rubrica această redacțiunea nu e responsabilă. Red.

**) Nici chiar la locul acesta cuvintele omise nu se pot reproduce, mai cu semă dela o persoană bericescă față cu o persoană bisericească. Red.

sulescu, cond. vama, 2 fl. Ioan Marcu, paroch 2 fl. — Malmer, pretor. Sabin Barcian, propr., Ioan Henteș, cand. de notariu public., Verzariu, colab., Victor Tordoșan, cancelist consist., P. Ciora, oficial consist., D. Panfiloiu, paroch., N. Dobrota, paroch., Ioan Moga, paroch., Ioan Șerb, paroch., Străulea, notariu., N. Tronca, notariu., Ilie Beou, not., M. Stănilă, propr., Moise Pop, propr., Ana Măcelariu, N. Genia, inv., Stolojescu, comisariu., Kis János, vice-comisariu. More, respicient., Stefan Mediesian, inv., Ioan Dobrescu, George Tavasescu, Ioan Verzea, Ilie Burea, Dumitru Siutana, (țarină), Dumitru Șufana, (Nistor). Ioan Branga, Constantin Bozdog, Ioan Măniș, Dumitru Ghișe, primariu., George C. Ghișe, George G. Ghișe, Ilie Marta, Dumitru Muțiu, adjunct not — fie-care câte 1 fl. v. a. — Ioan Orăștian, diacon și inv., Ilie Tănase, inv., Constantin Dima, inv. Ioan Hândorean, Aron Georgescu, Ioan Vlad, Ales. Toma, Ilie Vonica, N. Sirbu și Ilie Toma câte 50 cr. v. a. — Dumitru Șufană, Dumitru Bozdog, și Aron Șerb, câte 40 cr Panfilie Prode, 20 cr., Aron Fântână, 30 cr., Aron George 20 cr., Ilie Nicoră, 20 cr., Ioan Șufană, 20 cr. Anonimul 50 cr.

Biroul comitetului, în numele seu precum și-a reuniunii învățătoresci pre care o reprezintă le aduce pe această cale, cea mai profundă mulțămă, cu asigurarea, că contribuțiile d-lor vor fi folosite spre binele și înaintarea neamului românesc.

Tot cu această ocaziune numitul birou și ține de datorință a aduce sincere mulțămiri M. O. corp învățătoresc dela scola grănițerescă din Jina, precum și dlui învățătoriu V. Dobrescu din Rod, cari în vremuri de tot nefavorabile n'au pregetat a alerga până la Poiana, spre a-și da concursul și a ține probe de cântari pentru reușita satisfăcătoare a producțiunii.

Nu se poate trece cu vederea cazul, că mult ou. membrii ai comitetului reuniunii agricole române din comitatul Sibiuului, deși obosiți în urma călătoriei îndelungate până la Poiană, precum și cu deosebire în urma încordării cu care a ținut mult folositoarele lor prelegeri, totuși au binevoit a lua parte la producțiunea amintită, și au contribuit și cu dinarul seu, ridicând prin această vađa și respectul învățătoriei înainte poporului.

Primiască dar M. On. membrii ai comitetului și pe această cale espresiuile cele mai sincere de simpatie și recunoscința dela toți învățătorii ce au avut norocirea de a asculta și de ași îmbogăți prin cele auzite capitalul lor spiritual.

Er bravilor poenari, cari și-au ținut de o mare cinste a încuarta și ospeta la casele lor pre toți învățătorii cari fac parte din amintita reuniune, încă nu pregetăm ale aduce și pe această cale sincere mulțămiri și recunoscințe.

În fine exprimăm mulțămiri și recunoscințe pe această cale, dlui notariu Ilie Pop, care a mijlocit pentru învățătorii întruniți în adunare un prânz grătit, făcându-i comenseni cu membrii comitetului reuniunii agricole, și cu bra vul popor din Poiană, cea-ce a servit tot spre edificarea sufletescă a tuturor.

Poiana, în 19 Februaru, 1892.

Nicolau Dobrota
casariul reuniunii

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Religiunea

în școlile poporale române, anul al II-lea după planul „Normativului” pentru școlile din metropolia gr. or. română din Transilvania și Ungaria.

(Operat pentru concursul literar deschis de „Reuniunea învățătorilor români greco-orientali din districtul XI Făgăraș de „abni.”)

Partea III.

Din Testamentul nou.

(Urmare.)

10 Iisus în biserică.

Fiind aprăpre serbătorile evreesce, Iisus a mers la Ierusalim și a intrat în biserică de acolo ca să se rōge. În biserică, însă după obiceiul de atunci, jidovii făcuseră tērg și vindeau boi, oi, porumbi, ouă și alte, er schimbătorii de bani erau și ei cu sumele lor acolo.

Iisus vedend aceste fără de legi a le jidovilor și a făcut un biciu de streanguri, și bătându-i i-a scos pre toți vëndătorii afară, dicându-le: „Ești afară și luați acestea de aici, nu faceți casa tatălui meu casă de negustorie”.

Din această istoriōră învățăm:

1. Că și noi la dumineci și la serbători să mergem la biserică, precum a mers și Iisus Christos.

2. Când suntem în biserică să nu facem negustorie adevă se nu cugetăm la lucrurile lumesci, la avere, la moșie, să nu povestim, să nu ridem de nimenea, ci se fim cu gândul numai la Dumnezeu după cum ne învață scriptura: „În biserică mării tale stând în ceriu ni se pare că stăm”.

3. Dumnezeu pedepsece pe toți cei ce se pōrtă cu necuviință în biserică; er sbiciul de strean-

Hirdetmény.

A kir. törvényszék eljáró bírójától

Sibiu: 30 53 82 15 52